

דף נ.

עין משפט א.ב.

ח"מ סימן תי סעיף ו

עין בסעיף הקודם

עין משפט ג.

ח"מ סימן תיז סעיף א

א. לא יסקל אדם מרשותו לר"ה^מ, ואין עושין חלל תחת ר"ה^ז ולא בורות אע"פ שיכולים לנסוע וללכת עם עגלה מלאה אבנים דשמא תפחת מלמטה^ס שלא מדעתו. והחופר בור לצורך הרבים מותר.

הגה: ונהגו לעשות חלל תחת ר"ה וכולן מוחלין על כך^ע, ועוד דר"ה למושלי העיר הם ולכל מה שנותנים רשות הולכים אחרי מנהג זה.

עין משפט ד.ה.

ח"מ סימן תי סעיף ט

ט. הבונה סמוך לר"ה רשאי לחפור לצורך היסוד^פ ואפי' להרחיבו לצד ר"ה, ואם הוזקו בו פטור^צ כיון שעשה ברשות.

מ. מברייתא בב"ק נ' ע"ב.

נ. ממשנה ב"ב כ' ע"א ופסק כחכמים.

ס. ולא מספיק מה שמקבל עליו אחריות שאם יוזקו העוברים ושבים יהיו עליו נזקיהם, דלא ניחא להם לירד איתו לדין. סמ"ע ס"ק ב'.

ע. ב"י בשם הרשב"א.

פ. שם מברייתא נ' ע"א וכפי' רש"י שם, אבל אם חפר בר"ה עצמו לצורך היסוד אם הוזקו בו חייב מברייתא בב"מ קי"ח ע"ב כל אותם המקלקלים בר"ה וכו', כ"כ הב"ח בשם המהרש"ל.

צ. ולא דומה לסי' תי"ד לענין הוצאת זבלים בר"ה או בהנחת קוריו ועציו לצורך הבנין בסוף סי' תי"ז דג"כ עשו שם ברשות ואפ"ה אם מקלקלין ומזיקין חייבים, דשאני התם דעושה בר"ה עצמו משא"כ כאן דהבור עומד ברשותו וגם הוא לשעה ומיד אחר החפירה יחזור לסותמו. סמ"ע ס"ק י"ד.

עין משפט ו.

ח"מ סימן תי סעיף ז

ז. החופר בור בר"ה לצורך הרבים ק ומסר להם כסויו, או הודיע לב"ד ר שרוצה להסתלק ממנו ושהם יתעסקו בו לכסותו פטור על נזקיו, והוא שחפר במקום שיש לו רשות ש לחפור.

ח"מ סימן תיז סעיף א

עיין לעיל עין משפט ג

דף נ:

עין משפט א.

ח"מ סימן תיז סעיף א

עיין לעיל דף נ. עין משפט ג

עין משפט ב.

ח"מ סימן תי סעיף ו

ו. אחד החופר בור בר"ה ת או ברשותו ופתחו לר"ה, או פתחו לרשות חבירו א, או שחפר ופתח לרשותו, והפקיר רשותו ולא הפקיר את בורו הרי זה חייב בנזקיו, אבל אם הפקיר רשותו ובורו או שהפקיר בורו

ק. שם בגמ' נ' ע"א, והטור בשם הרמ"ה כתב דאם חפר בתחילה לעצמו ואח"כ נמלך למסרו לרבים לא נפטר החופר עד שיאטום הבור, אבל הטור השיג עליו דאינו נראה דכיון שמסרו לרבים והם צריכים לו, מאי נפ"מ שחפרו מתחילה לצורכו. סמ"ע ס"ק י'.

ר. שם בשם הרמ"ה.

ש. כ"כ הטור בשם הרמ"ה והיינו דאפי' בר"ה אינו מותר לו לחפור לצורך רבים אלא כשחופר במקום שאינו מעבר לרבים והדומה לו שאינו מזיק לרבים בכרייתו. סמ"ע ס"ק י"א.

ת. רמב"ם שם הלכה ב' ופסק כר"ע אליבא דרבה בדף מ"ט ע"ב, או כר' ישמעאל ואלבא דרב יוסף שם בדף כ' ע"א.

והחופר בר"ה כיון שעשה שלא ברשות התורה עשתה אותו ברשותו עד שיסלק הנזק.

א. ודוקא קודם שנודע לבעל החצר, אבל אחר שנודע לו פטור החופר כיון שהוא חייב בנזקי בעל החצר, היה לבעל החצר למלאותו מיד וזה יפרע לו וכיון שלא מילאהו כמאן דכרייה דמי, כ"כ הטור, ואע"ג דכאן הבור ברשות המזיק רק שפתוח לרשות הניזק, מ"מ כיון שעומד סמוך לחצירו ממש הו"ל לסותמו להרחיק ממנו נזקו ויקבל שכר טירחתו מהכורה. סמ"ע ס"ק ח'.

שברשותו^ב הרי זה פטור שנאמר "בעל הבור ישלם" מי שיש לו בעלים, ובור זה הפקר ובתחלה חפר ברשות^ג מפני שחפרו ברשותו.

עין משפט ג.ד.ה. חו"מ סימן תי פעיף י

י. אחד החופר בור שיח או מערה אפי' חריץ חייב ולמה נאמר בור שיחיה בו כדי להמית שהוא עומק עשרה טפחים^ד אבל בפחות מכך ונפל לתוכו שור ומת פטור, אבל אם הזיק בעל החפירה אפי' בעומק כל שהוא^ה חייב נזק שלם.

עין משפט ו. חו"מ סימן תי פעיף יז

יז. הבור שחייבה תורה אפי' לא מת השור אלא מכח ההבל שלו וכ"ש אם מכח החבטה^ו. אם היה עומק הבור כרוחבו אין לו הבל ואם לא נחבטה בו הבהמה ומתה פטור^ז. אבל אם היה עומקו יותר מרוחבו יש לו הבל ואם מתה בו הבהמה חייב^ח אע"פ שלא נחבטה בקרקעיתה.

עין משפט ז. חו"מ סימן תי פעיף יח

יח. עשה עמוד גבוה בר"ה ונחבטה בו הבהמה ומתה אם היה גבוה

- ב. כיון דלא היה רשות לניזק להכנס ולהתקרב לבור, אין בעל הבור חייב בשמירתו. סמ"ע ס"ק ט'.
- ג. ולא דמי לחפרו בר"ה שעשה אותו שלא ברשות, אבל בחפר ברשותו ואחרי זה הפקירו הרי סילק עצמו מן הכל, ה"ה שם.
- ד. דאין רגילות לבהמה למות בנפילה בפחות מעשרה טפחים. סמ"ע ס"ק ט"ז.
- ה. דאין שיעור לנזיקין, אבל בתוספתא היא במחלוקת ופסק כת"ק דאמר כל שהוא וכסתם משנה שלא נתנה בו שיעור.
- ו. פסק כשמואל שם נ' ע"ב דקימ"ל כוותיה בדיני וא"כ אחרי שהתורה חייבה על החבטה אף שהוא קרקע עולם יש סברא לחייבו יותר ע"י החבטה, שיש בו מעשה יותר ממתה ע"י ההבל של הבור דאין בו אלא כעין גרמא. סמ"ע ס"ק כ"ז.
- ז. מימרא דרבה ורב יוסף נ"א ע"ב וכלישנא בתרא. ובטור מפורש כגון שהיה בתוכו ספוגין שהם רכין ואינה ניזוקה מחבטה. סמ"ע ס"ק כ"ט.
- ופטור כי מתה מחמת אונס שלא כדרך מיתת הבהמות שהרי לא היה כאן חבטה ולא הבל. סמ"ע ס"ק כ"ח.
- ח. כי מתה מכח ההבל שחייב עליו ג"כ.

עשרה טפחים חייב לשלם ט, ואם היה פחות מעשרה פטור על מיתת הבהמה וחייב לשלם נזק שלם. ואפי' עמוד גבוה כל שהוא י או חפירה כל שהיא דהנזק בכל שהוא, הוא דבר מצוי וידוע אבל אין המיתה בחפירה כל שהיא מצויה והרי הוא כמו אונס ופטור.

עין משפט זז. יו"ד פימן נח פעיף ג.

ד. נפולה שאסורה אם לא עמדה אסור לשחוט אותה עד שתשהה מעת לעת, ואם שחטה בתוך זמן הזה אפי' בדקה ומצאו אותה שלמה מכל איבריה טריפה. ואם שהתה מעת לעת ואח"כ שחטה צריך לבדקה כ כנגד כל החלל כולו מקדקדה עד הירך אם ימצא טרפיות או נתרסק אבר מאבריה הפנמיים ונפסד צורתו הרי זו טריפה ל, אפי' נתרסק טחול או כליות שאם ניטלו כשרה הרי זו טריפה מ, חוץ מבית הרחם

ט. כשמואל שם נ' ע"ב, וכתב ה"ה שם בהלכה ט"ו דשיעור התל היינו עשרה טפחים. וכתב הסמ"ע בס"ק ל' דקצת קשה דלענין אם נחבטה בתל עצמו א"צ גבוה י שהרי אפי' נתקלה הבהמה בקרקע עולם או הוזהק באבן ומתה חייב כמ"ש המחבר בסי' תיא, אמנם אם עלתה הבהמה על התל ונפלה ומתה בזה צריך גובה עשרה.

י. מלשון זה משמע אפי' פחות מג' טפחים, כ"כ הש"ך בס"ק א', אבל המהרש"ל בסי' כ"ד כתב דכל שפחות מג' טפחים הוא כארעא סמיכתא ופטור ולא מיקרי בור ולפי דבריו צ"ל דלאו דוקא כתבו הרמב"ם והמחבר כל שהוא, אמנם הש"ך סיים שמדברי המרדכי מוכח דגם בפחות מג' טפחים חייב.

כ. ואנו לא בקיאיין בבדיקה זו ואין להתיר אלא בהלכה. כמ"ש בסעיף ו' בהרמ"א. ואם נתערבה נפולה זו באחרות יש להחמיר עד שכולם ילכו ד' אמות הילוך יפה. כף החיים אות ט"ו.

ל. ודוקא בידוע שנפלה אבל בלא ידוע שנפלה ונמצא מרוסק אבר תולין בחולי. ט"ז ס"ק ג'.

ואם הוכה העוף כנגד הריאה שלו צריך בדיקה בריאה וע"כ אנו שאין בקיאיין יש להטריף. ש"ך ס"ק ד'. וגם הילוך לא מהני כיון שאין הריעותא רק בריאה, אבל החכמת אדם דעתו להתיר ע"י הליכה. כף החיים אות י"ז.

אבל בהוכחה הבהמה כנגד הריאה כיון שהצלעות מגינות בהליכה יש להכשיר אף לדעת המחמירין בעוף. כף החיים אות י"ט.

הוכחה הבהמה על ראשה ורבעה במקומה ולא עמדה ושחטוה טריפה דצריכה בדיקה ואין אנו בקיאיין. שם אות כ'.

מ. מגמ' חולין נ"ד מרב נחמן משמיה דרב וצ"ל דקים ליהו לחז"ל דאם נתרסק הטחול או הכליות ע"י המכה זה גרע דלא תוכל לחיות וסופה לבוא לידי טרפיות, לא כן בניטל.

שאם נתרסק מותרת. והסימנים שהם הקנה והוושט אינם צריכים בדיקה שאין הנפילה ממעכת אותם.

הגה: הוכחה באבן אינה צריכה בדיקה אלא נגד המקום שהוכחה שם ולא בשאר האברים.